

המוכר פירות פרק ששי בבא בתרא

עין משפט נר מצוה

התם הן חסר הן יתר א"ל. ה"פ התם צית כור הן חסר הן יתר א"ל ואפי' כי א"ל צית כור סתמא אני מוכר לך ולא אמר לו הן חסר הן יתר אמר צפ' צית כור (לקמן קד.) דלס פירת או הוסיף רובע הגיעו (ו' ולהכי היכא) דל"ל צית כור סתמא אית לן לנימיר דיותר מרובע לא הויה ממילה^א וצ"ל דלדך דהר כולו

ולמאי דפשיט ליה התם [ולקמן קד.] דלי א"ל צית כור סתמא כמאן דלמר ליה הן חסר הן יתר דמי והויה נמי ממילה רובע לטאה ויותר מרובע יחזיר הכל הוה ליה לשווי הכל הכי השתא התם מעיקרא צית כור א"ל דמשמע לא פחות ולא יותר מיהו רובע הויה ממילה כלל והדר הכל דלדך להיות צית כור יותר מציית כור אצל הכל דודאי אית ציה טנופת לעולם אימא לך דלא ינפה אלא את המותר על הרובע. ונראה צעני דה"ג לה דכי האי גוונא מתוך לקמיה הכי השתא התם מעיקרא שוה צוה א"ל כו' וכן עיקר: נקנה מקח. לגמרי ולא יחזיר לו המלכה כלום דממילה היא: שפוט קנה. אליבא דר' נתן נזק אליבא דר' יהודה הנשיא רצה אומר מן לי מעותי או מן לי מה שאוניתי צפרק ההב"ז: **ואמאי**. מחזיר כל האונאה צין בשמות צין ציתר משמות ניהדר המותר שעל הפחות משמות דהא פחות משמות ומיל איניש ואין יתר לא אונאה שפוט מיל אונאה יתר משמות אלא אונאה שני משהוין משהו יתר משמות ומשהו פחות משמות דאידך ממילה הוה אלא לאו שמע מינה אם צל נפשות מנפה את כולו כרז הונא: שוה צוה א"ל מוכר לזוקק וצכך נמלכה לזוקק ואם אינו שוה לא ימלכה והלכך צדין הוא דאפי' פחות משמות יחזיר מעות לך א"ל ממוזר דכיון דלא ידעי כל כך וכשוה דמי הויה ממילה אצל שפוט ידיעה היא ולא מחיל מידי. אצל גבי פירות דאורח' דמילתא היא שיש שם טנופת התם ודאי איכא למימר דמחיל לגמרי ואפי' היכא דאיכא יתר מרובע הרובע מיהו הויה ממילה: **מקבל**. פועל שמקבל עליו צכרך ליטע כל שדה חצירו צשיער שיכולין ליטע כגון ממוטע עשרה לצית סאה: **מקבל עליו**. צעל השדה עשר צוריות למאה אם יש עשרה אילנות צורות שאין עושין פירי לא יצטרך מקבל ליטע אחרים

הגהות הב"ח
(א) תוס' ד"ה כל וכו' שפוט עסקוק במלכה:

מוסף רש"י
פחות משמות נקנה מקח. לאמרי, יותר משמות בטל מקח. ומנייה חזרין, שרות קנה. וכן אמר מן יתר לחזור (ב"ב טז.)

מוסף תוספות
א. כיון שהזכיר לו בית כור ודאי אילנות בית כור שלם נתכוון. ד' רמא.
ב. משא"כ ברב הונא שכתב מוכר ומשך ונגמר מלאכתו ואם יש שם יותר מן הדין שפוט לו המותר ולמה לא יקבל מאי עשיתי וירד על דעת כן. ירמיהו. ג. ח"ל היעשה: ונני מילי לענין ברכה הגוי עשה. אבל לענין מקח וממכר שפיר מוקרי מן.

רבינו גרשום

התם בין חסר בין יתר אמר ליה. והואיל דאשכח יתר מרובע מיהו רובע לטאה לא חשיב והויה ממילה. יותר מרובע עולות לכור לו יתר קבין ולא הויה ממילה דכיון דהויה ליה ט' קבין הויה ליה ארעא חשיבא באפי נפשה והויה ליה. ואמרי לעולם מהא לא חפשוט הבא לפנות דמנפה את כולו: יותר משמות בטל מקח שרות המקח קיים: אלא שיש דכל היכא דבעי לאהדורי כוליה מיהדר. הכי נמי חפשוט דהבא לפנות מנפה את כולו: הכי יושטת התם שוה בשוה. קאמר ליה לרובני ליה המקח ומיהו להויה דנמנפה פחות משמות נקנה מקח משום דלא ידעי ליה אי נמנפה אי לא נמנפה והוי ממילה והיכא דנמנפה שרות דידעי ללוקח לא הויה ממילה יותר משמות מקח טעות ובטל מקח ומאה לא חפשוט ולפולס הבא לפנות אינו נמנפה עליו כולו: ליה המקבל עליו שדה חצירו ליטע בשכר הרי זה מקבל עליו בעל השדה עשר בוראות למאה אילנות. דאי מכיר הנוטע כשיעור י' אילנות ב' ק' שלא נטע (אצט"ל לא ק' פחות מרמיו ומקבל עליו בעל השדה אבל אם עבדי יותר מכן ומגלגלין עליו את הכל אפי' עשר בוראות ואמאי מגלגלין עליו את הכל וליהדר וליטע ליה הנוטע ע' י' אלא שיש דמגלגלין עליו את הכל דכל היכא דבעי אהדורי כולו מיהדר. ותפשוט לו מהא הבא לפנות מנפה את כולו: אמר בר הונא ברב דרב ירושע. מה לא חפשוט דהכא משום הכי מגלגלין עליו את הכל דכל היכא מוכר מעשר למאה כבא צעמא דמי כמון שקיבל בפני צעמא דמי כמון שקיבל עליו ליטע לו שדה של

אצל גבי סאה כשאלם אומר לתצרו סאה פירות אני מוכר לך רגיל להיות שם רובע טנופת וכשיש שם רובע טנופת קרי ליה שפיר סאה פירות ולכן אין לנו לומר דלי איכא יותר מרובע שינפה את כולו:

ב"י יתר מכאן בבא אילנות

דמי. פירוש צמלכה כשמחיל ליטע אינו יכול ליטע אות' שיעור צודאי שהוא גרוע ואפילו הפחות מעשר ואם נודע (א) דכל זמן שהוא עסוק במלכה שנטע אפילו אחד שאינו טוב חייב להסירו וליטע אחר במקומו הלכך כשיש יותר מעשר אפי' שלא נודע עד זמן ארוך אחר שינא של המלכה אכתי אינו דלכל הפחות לרין ליטע היכר א"כ עדיין לא ינא מן המלכה ועדיין הוא עוסק במלכה אפי' נודע שאחד מן גרוע חייב לעקור וליטע אחר במקומו: **גותן** או יין הנמכר בחנות. היינו ריחיה חלה וטעמיה חמרא כדמוכח לקמן בשעמתי ותימנה למיד ריחיה חלה וטעמיה חמרא חלה הכי יידיב ליה והא מרתף זה של יין קאמר והא לאו יין הוא ואומר ר"י דאפי' דהוי חלה מיקרי יין שפיר^ג וקשה לרשב"א דצפרק צמרא דע"ג (דף סו. וסס) פליגי אציי ורצה צמרא לגו חלה אציי אמר צמרה ורצה אמר צמותן טעם ומפרש גמרא דנחא פליגי דאציי סבר ריחיה חלה וטעמיה חמרא חלה והוה ליה מין צמינו ורצה סבר דהוי חמרא והוה ליה מין צמינו מינו ואם ממלא לומר אפי' למיד חלה (מ"מ) מיקרי חמרא אם כן לימא דלכ"ע

ריחיה חלה וטעמיה חמרא חלה והוה ליה מין צמינו ורצה לטעמיה דלמר התם צמר שמה אוליגין והוה ליה מין חמרא חלה ורצה לטעמיה **חבית** של יין אני מוכר לך גותן או יין שבו ורצה לטעמיה הנמכר בחנות לא אפילו למיד ריחיה חלה חמרא מכל מקום אהאי חמרא לא יידיב אינשי דמי:

ח
הוא ואפילו כולו חומץ הנמכר: אמרי לעולם חמצי מתוך מקבא דבאמר ליה מרתף של יין סתם וקשיא דלא מכל. מן ברייתא דלא מינ הכי ברישא דברייתא מרתף של יין אני מוכר לך גותן לו יין מקשי על עשר קוססות למאה דמיני דברייתא כי להכא דאמר ליה סתם מרתף של יין אני מוכר לך מקבל עליו י' קוססות חמצי מהא דתני ר' חייא (כו' וסס) חמצי דלא מקבל. ומשני ליה שאני חביות של יין הואיל דאתני ליה חבית מרתף של יין דין הוא דליתן ליה יין יפה משום דחבית כוליה זה חמרא הוא ולהכא דאיתרע במקצת איתרע נמי כולו. וליכא למימר דיהוה ליה האי יפה מחבית זו וקוסס מחבית אחרת משום דלא אהני ליה הכי. אבל גבי מרתף דכל חבית חבית באפי נפשה הוא ודאי מקבל עליו עשרה קוססות לק: והא גמי בר ובסיד דלא נותן לין יין שכולו יפה. אפי' דאמר ליה סתם ולהכא דקא מקביל ליה ואמר ליה מרתף זה של יין אני מוכר לך גותן לו יין שכולו יפה ומקבל עליו עשר קוססות.

התם הן חסר הן יתר א"ל. ה"פ התם צית כור הן חסר הן יתר א"ל ואפי' כי א"ל צית כור סתמא אני מוכר לך ולא אמר לו הן חסר הן יתר אמר צפ' צית כור (לקמן קד.) דלס פירת או הוסיף רובע הגיעו (ו' ולהכי היכא) דל"ל צית כור סתמא אית לן לנימיר דיותר מרובע לא הויה ממילה^א וצ"ל דלדך דהר כולו

ב"י יתר מכאן בבא אילנות

דמי. פירוש צמלכה כשמחיל ליטע אינו יכול ליטע אות' שיעור צודאי שהוא גרוע ואפילו הפחות מעשר ואם נודע (א) דכל זמן שהוא עסוק במלכה שנטע אפילו אחד שאינו טוב חייב להסירו וליטע אחר במקומו הלכך כשיש יותר מעשר אפי' שלא נודע עד זמן ארוך אחר שינא של המלכה אכתי אינו דלכל הפחות לרין ליטע היכר א"כ עדיין לא ינא מן המלכה ועדיין הוא עוסק במלכה אפי' נודע שאחד מן גרוע חייב לעקור וליטע אחר במקומו: **גותן** או יין הנמכר בחנות. היינו ריחיה חלה וטעמיה חמרא כדמוכח לקמן בשעמתי ותימנה למיד ריחיה חלה וטעמיה חמרא חלה הכי יידיב ליה והא מרתף זה של יין קאמר והא לאו יין הוא ואומר ר"י דאפי' דהוי חלה מיקרי יין שפיר^ג וקשה לרשב"א דצפרק צמרא דע"ג (דף סו. וסס) פליגי אציי ורצה צמרא לגו חלה אציי אמר צמרה ורצה אמר צמותן טעם ומפרש גמרא דנחא פליגי דאציי סבר ריחיה חלה וטעמיה חמרא חלה והוה ליה מין צמינו ורצה סבר דהוי חמרא והוה ליה מין צמינו מינו ואם ממלא לומר אפי' למיד חלה (מ"מ) מיקרי חמרא אם כן לימא דלכ"ע

ריחיה חלה וטעמיה חמרא חלה והוה ליה מין צמינו ורצה לטעמיה דלמר התם צמר שמה אוליגין והוה ליה מין חמרא חלה ורצה לטעמיה **חבית** של יין אני מוכר לך גותן או יין שבו ורצה לטעמיה הנמכר בחנות לא אפילו למיד ריחיה חלה חמרא מכל מקום אהאי חמרא לא יידיב אינשי דמי:

ח
הוא ואפילו כולו חומץ הנמכר: אמרי לעולם חמצי מתוך מקבא דבאמר ליה מרתף של יין סתם וקשיא דלא מכל. מן ברייתא דלא מינ הכי ברישא דברייתא מרתף של יין אני מוכר לך גותן לו יין מקשי על עשר קוססות למאה דמיני דברייתא כי להכא דאמר ליה סתם מרתף של יין אני מוכר לך מקבל עליו י' קוססות חמצי מהא דתני ר' חייא (כו' וסס) חמצי דלא מקבל. ומשני ליה שאני חביות של יין הואיל דאתני ליה חבית מרתף של יין דין הוא דליתן ליה יין יפה משום דחבית כוליה זה חמרא הוא ולהכא דאיתרע במקצת איתרע נמי כולו. וליכא למימר דיהוה ליה האי יפה מחבית זו וקוסס מחבית אחרת משום דלא אהני ליה הכי. אבל גבי מרתף דכל חבית חבית באפי נפשה הוא ודאי מקבל עליו עשרה קוססות לק: והא גמי בר ובסיד דלא נותן לין יין שכולו יפה. אפי' דאמר ליה סתם ולהכא דקא מקביל ליה ואמר ליה מרתף זה של יין אני מוכר לך גותן לו יין שכולו יפה ומקבל עליו עשר קוססות.